

- Kitzinger, C. (2004). Feminist approaches. In: C. Seale, G. Gobo, J. Gubrium, D. Silverman (red.), *Qualitative research practice*. Londen: Sage, p. 125-40.
- Silverman, D. (2006). *Interpreting qualitative data: methods for analysing talk, text and interaction* (derde editie). Londen: Sage.

Nieuwe wegen voor samenwerking en integratie van methoden

Tineke Abma

Het essay van Harrie Jansen schetst een ontwikkeling van het kwalitatieve onderzoek waarin ik me kan vinden. De ontstane polarisatie tussen kwalitatief en kwantitatief onderzoek is niet vruchtbaar. Als kwalitatieve onderzoekers hebben we ons vaak afgezet tegen kwantitatief georiënteerde onderzoekers in een poging om onze werkwijze te verduidelijken. We hebben collega-onderzoekers daarmee soms van ons afgedreven. Ze herkenden zich niet in onze weergave van hun onderzoek. Wegen voor samenwerking werden zo afgesloten. Gevolg was ook dat we het kwalitatieve onderzoek teveel op een hoop gooiden, waardoor we het zicht op de verschillende richtingen en varianten binnen het kwalitatieve onderzoek kwijtraakten.

Dus ja, laten we gehoor geven aan de oproep om de benadering van ons onderzoek te specificeren. Aan de oproep zou ik willen toevoegen:

1. Laten we ons niet verleiden tot dualismes, want die voeden tegenstellingen.
2. Laten we ons onderzoek vooral neerzetten, en zichtbaar maken wat het waard is, zonder ons af te zetten tegen anderen.
3. Laten we zoeken naar nieuwe demarcatielijnen als we onze stijl of werkwijze willen verduidelijken; nieuwe ordeningen, nieuwe categorieën helpen vaak om nieuwe inzichten te ontwikkelen en om discussies vlot te trekken.
4. Laten we ons als het gaat om paradigmatische discussies realiseren dat kentheoretische vooronderstellingen dynamisch en contextgebonden zijn (Niessen, 2007). Het gaat niet aan om onszelf of anderen te fixeren op bepaalde kentheoretische aannamen.
5. Tot slot, laten we waar mogelijk zoeken naar nieuwe wegen voor samenwerking met kwantitatief georiënteerde onderzoekers en integratie van verschillende methoden en technieken (Greene, et. al., 2005).

Op dat laatste punt wil ik nader ingaan met twee voorbeelden uit mijn eigen onderzoekspraktijk. Op dit moment ben ik in meerdere onderzoeksprojecten betrokken waarbij diverse onderzoeksbenaderingen worden geïntegreerd.

Cliënten- en hulpverlenersperspectief binnen een Randomized Controlled Trial (RCT)

In een RCT om de effectiviteit van de Schema Focused Therapie (een cognitieve gedrags-therapie gebaseerd op psychoanalytische grondslagen) voor mensen met persoonlijkheidsstoornissen (cliënten) aan te tonen, hebben we een studie ingebouwd waarbij we onderzoek doen naar de ervaringen van cliënten en therapeuten. Het gehele onderzoeksproject duurt drie jaar en wordt gefinancierd door ZonMw. De gedachte is dat de ervaringen van beide partijen zinvol zijn om (a) effecten van de therapie te kunnen duiden, (b) om het implementatieproces te begrijpen en eventueel bij te stellen en (c) om betrouwen de mogelijkheid te geven om hun stem ten gehore te laten brengen. Inmiddels hebben we een serie diepte-interviews gehouden met cliënten en een focusgroep met therapeuten. De hoofdonderzoekers binnen de RCT nemen met belangstelling kennis van de bevindingen en hebben zelfs al aanpassingen doorgevoerd. De therapeuten gaven bijvoorbeeld aan dat de introductie op de therapie te weinig oefening biedt en dat er binnen de intervisie meer ruimte moet zijn voor rollenspelen. Dit is inmiddels aangepast. Er zijn afspraken gemaakt om de interviews met cliënten na 1,5 jaar te herhalen, er is een tweede focusgroep met therapeuten gepland en deze focusgroepen worden herhaald na 1,5 jaar. Na 2,5 jaar volgt een gemengde dialoogbijeenkomst tussen cliënten en therapeuten om de gevonden effecten te analyseren.

Dwangreductieprojecten in de GGZ

Enkele jaren geleden is een langerdurend richtlijnenontwikkeling en -implementatieproject opgezet in de psychiatrie om te komen tot de preventie, reductie en kwaliteitsverbetering van dwang. Eerst zijn richtlijnen ontwikkeld met alle partijen (cliënten, familie, verpleegkundigen, psychiaters en managers) op basis van gesprekken en focusgroepen. De ontwikkelde richtlijnen zijn vervolgens geïmplementeerd in psychiatrische centra. In de implementatieprojecten is de omvang van dwang geregistreerd (waaronder het aantal separaties) en zijn de gemeten gemiddelden en maatregelen in de tijd vergeleken. Daarnaast zijn onder meer per instelling (in totaal elf) gesprekken gevoerd met alle partijen en focusgroepen georganiseerd. De cijfers uit de kwantitatieve metingen vormden een inbreng voor de gesprekken binnen de instellingen. De onderzoekers die de metingen uitvoerden, ervoeren dat zij deze gesprekken nodig hadden om de gevonden data te interpreteren. Hoe kon het dat op een bepaalde toch als succesvol te boek staande afdeling het aantal separaties omhoogging in de tijd? Na een gesprek bleek dat de lege separeerkamers werden opgevuld met cliënten van andere afdelingen. Andersom blijkt dat het cijfermatig materiaal een goede inbreng vormde voor gesprekken en focusgroepen; het prikkelde de discussie, nodigde uit tot vragen over en weer en motiveerde tot actie. En dat laatste is precies de doelstelling van een responsieve methodologie: het stimuleren van dialoog als voertuig voor praktijkverbeteringen (Abma & Widdershoven, 2006).

De voorbeelden laten zien hoe methoden zijn te integreren. Zelfs binnen het experimentele onderzoeksdesign, dat toch vaak wordt gezien als een van de meest harde, op positi-

vistische leest geschoeide onderzoeksbenaderingen, ervaren partijen dat het mogelijk en wenselijk is om uiteenlopende methoden te integreren.

Literatuur

Abma, T.A. & G.A.M. Widdershoven (2006). *Responsieve methodologie. Interactief onderzoek in de praktijk*. Den Haag: LEMMA.

Greene, J.C., H. Kreider & E. Mayer (2005). Combining qualitative and quantitative methods in social inquiry. In: B. Somekh & C. Lewin (red.), *Research Methods in the Social Sciences*. Londen: Sage, p. 274-281.

Niessen, T. (2007). *Emerging epistemologies. Making sense of teaching practice*. Dissertatie, in druk.